

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASONSOR

HOOAJA
SUURSPONSOR

LIVIKO
— anno 1898 —

BioBlock®

NORDIC
CATERING

PAKEND & PRINT
Eesti Pakend

ELTS JA MAHLER

HOOAJA LÕPPKONTSERT

17

MAI

ESTONIA KONTSERDISAAL

2024

TŠELLO
NICOLAS
ALTSTAEDT

ERSO

DIRIGENT
OLARI ELTS

TÜÜR
MAHLER

ELAV INSPIREERIV RIKASTAV

Eesti muusikat viivad üheskoos maailma ERSO ja fintech lute

ERSOga on võimalik koos kasvada.
Meid seob otsing ja inspiratsioon.
Nii ERSO kui ka lute püüdleval alati
tipptaseme poole.

- TARMO SILD
lute juht ja kaasasutaja

E · R · · O

ELTS JA MAHLER

NICOLAS ALTSTAEDT tšello
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Kontsertmeister Triin Ruubel
Dirigent OLARI ELTS

kell 18 – eelkontsert

Erkki–Sven Tüür. „Arhitektoonika I“ (1984)

Esitavad Heli Ernits, Mari–Liis Vind, Taavi Orro, Kaido Suss ja
Mattias Vihmann.

Vestlevad Olari Elts ja Erkki–Sven Tüür.

kell 19 – sümfooniakontsert

NICOLAS ALTSTAEDT tšello

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Kontsertmeister Triin Ruubel

Dirigent OLARI ELTS

Erkki–Sven Tüür (1959)

Tšellokontsert nr 2 „Labyrinths of Life“ (2022/2023, esiettekanne)

Dark

Deep

Light

vaheaeg

Gustav Mahler (1860–1911)

Sümfoonia nr 5 (1902/1911)

I jagu

Trauermarsch. In gemessenem Schritt. Streng. Wie ein Kondukt

Stürmisch bewegt, mit größter Vehemenz

II jagu

Scherzo. Kräftig, nicht zu schnell

III jagu

Adagietto. Sehr langsam

Rondo–Finale. Allegro

Kontserdist teevad otseülekande Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv), salvestisi
saab ka järelkuulata ja –vaadata.

Uue hooaja sarjapiletid nüüd müügil!

erso.ee

Sarjapiletiga säästad 25%

pileti
keskus
Powered by **sviby**

Erkki–Sven Tüür (1959)

Tšellokontsert nr 2 „Labyrinths of Life“ (2022/2023, esiettekanne)

Ma tean, et pole sirget teed
Siin ilmas pole sirget teed
Vaid hiigellabürint
Ristuvaist ristteist

— *Federico García Lorca*

Kõik kolm selle kontserdi osa („Dark“, „Deep“ ja „Light“) esitatakse *attacca*. Esimene osa keskendub esialgu tšello madala registri avamisele, järjekindlalt liigutakse aegamööda kõrguste suunas. Seda teekonda katkestavad ikka ja jälle üha enam intensiivistuvad orkestraalsed plahvatused. Teises osas leiab aset solisti sisekaemuslik peegeldus kõigele teda ümbritsevale. Teist ja kolmandat osa siduv kadents võib olla mitmeski mõttes üllatav, sest siin domineerib perkussiivsete mänguvõtete kasutamine soolopartiis. Mingis mõttes võib sellest sündivat orkestraalset kasvu vaadelda kui teatud kriisi ületamist. Viimane osa esindab sisemist vabanemist ja sädelevat rõõmu selle tajumisest. Enne lõppu muutub helimaastik aina õhulisemaks ja eeterlikumaks. On see lõpp või uue algus?

— *Erkki–Sven Tüür*

Intervjuu Erkki–Sven Tüüriga:

Mis asjaoludel tšellokontsert valmis ja kui kaua aega selle kirjutamine võttis?

„Umbes 12 aastat tagasi esitas Nicolas Altstaedt Londonis BBC Sümfooniaorkestriga Pascal Rophe juhatusel mu esimest tšellokontserti. Avastasin selle salvestise mõni aasta hiljem YouTube’i kaudu, mulle avaldas tema interpretatsioon sügavat muljet ja nii võtsingi temaga ühendust, et tänusõnu edastada. Mõned aastad hiljem kohtusime temaga ühes seltskonnas Londonis pärast üht kontserti BBC Promsil, kus muuhulgas ka minu muusika kõlas ja juba siis hakkas ta rääkima, et ehk peaksin ma uue tšellokontserdi kirjutama. Aastate jooksul arenes see mõte konkreetseks tellimuseks ja nii see läks. Lõpetasin partituuri möödunud aasta oktoobri lõpus ja tegelesin selle teosega eelnevalt umbes aasta vältel.“

Pühendad suurema osa ajast sümfoonilise muusika kirjutamisele. Kuivõrd erineb instrumentaalkontserdi kirjutamine puhtsümfoonilise muusika kirjutamisest?

„Ikka ja jälle on nii solistid kui ka erinevad dirigendid mulle öelnud, et mu instrumentaalkontserdid on nagu solistiga sümfooniad. Võimalik, et orkestris toimuvate muusikaliste protsesside kaalukus annab neile alust seda öelda. Minu jaoks on see vahe puhtalt orkestrimuusika ja instrumentaalkontserdi vahel ikkagi väga suur, peab olema oluline põhjus, miks üks instrument on orkestri ette toodud. Elementaarne ju. Aga ainult see, et too saaks seal peamiselt oma tehnilist tulevärki demonstreerida, jääb mulle jällegi väheköitvaks. Pinget pakub ikkagi solisti ja orkestri vaheliste seoste loomine, nende areng ja vastastikused peegeldused. Suurepärase solisti loodud energeetiline lisatasand annab ka kuulajale teose hinge tabamiseks ühe lisapideme — tal on üks kindel liin, millega koos teekond „läbi sõita“.“

Vahel jääb mulje, et helilooja ja annotatsioonid on kui õli ja vesi. Kuidas suhtud Sina oma teostele annotatsioonide kirjutamisse?

„Kuidas kunagi. Mõnel puhul tahaksin torisedes öelda — proovige mulle tantsida arhitektuuri, et saaksin selle maja olemusest paremini aru. Teisel juhul kirjutati meelsasti mõne rea, et aidata potentsiaalsel kuulajal häälestuda. Aga see on kahe otsaga asi — ma kohe kuidagi ei taha kuulaja loovat fantaasiat mööda mingit väga kitsalt

piiritletud rada kulgema lükata. Ehkki ma panen oma kontsertidele ja sümfooniatele (mitte kõigile!) „pealkirju“, ei ole tegemist programmilise muusikaga. Mitte mingil juhul ei jutusta ma helides ümber ühtainust konkreetset narratiivi.“

Teist tšellokontserti oled Sa kirjeldanud refrääniga Federico García Lorca luuletusest „Los puentes colgantes“, mis ilmus kogumikus „Suites“. Luuletus tervikuna jutustab läbi labürindi igavikulisse valgesse aeda jõudmisest, aga kui refrääni üksi vaadata, kujutab see ennekõike keerukat struktuuri ristuvatest teedest. Kust Lorca?

„Lorca on mulle väga oluline poeet. Leidsin selle luuletuse siis, kui too kontsert oli lõpetatud. Tundsin, kuidas see resoneerub selle teekonnaga, mida solist minu kujutluses seda teost esitades läbib.“

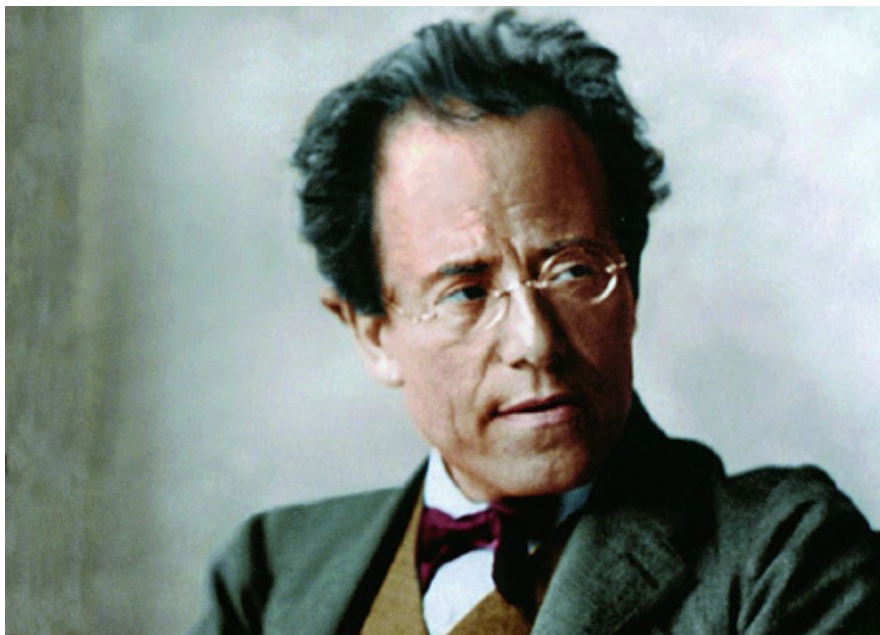
Kontsert kanti esimest korda ette 8. märtsil Saksamaal Bambergi kontserdimajas. Sellest pole kuigi palju aega möödas, aga oled Sa suutnud teost endale juba peegeldada? Kas oli mingeid meeldivaid üllatusi? Kui palju Sa oma teostes eksperimenteerid?

„Ausalt öeldes mul ei ole juba ammu enam mingeid erilisi üllatusi oma uute teoste esmasel kuulamisel; ma tean, kuidas nad peavad kõlama. Jah, alati tuleb korrigeerida siin–seal dünaamikat ja mõningaid strikke, aga see on alati nii. Heas mõttes üllatused on teatud kõlakombinatsioonides sündinud väikesed ootamatused, milles avastad potentsiaali edasiseks arendamiseks mõnes järgnevas teoses. Aga ses mõttes on kogu mu looming eksperimenteerimine, sest n–ö ennast „tuimalt“ korrata oleks ju pööraselt igav. Samas, eksperiment ainult eksperimendi pärast ei huvita mind üldse. Reaalne kõlaline tulemus ja selle mõju on see, mis loeb.“

Millele peaksime me tšellokontserti kuulates tähelepanu pöörama?

„Tähelepanu tuleks pöörata tervikule. Kustkohast ja kuhu kulgeme, kuidas kulgeme, miks kulgeme. Muide — väga paljud tšellokontserdid algavad solisti eksponeerimisega keskmises või kõrges registris, aga ma soovisin pikalt eksponeerida tšello madalamat registrit (Dutilleux alustab ka madala c–ga, aga see on ka ainuke asi, mis on sarnane) ja pikaldast tõusu kõrgematesse sfääridesse. Võib–olla on ka selle kontserdi kadents ja sellest arenev sündmuste jada mõneti ootamatu...“

Küsis Gregor Kulla

Gustav Mahler.

Gustav Mahler (1860—1911)

Sümfoonia nr 5 (1902/1911)

Pärast 9. juunil 1902 Krefeldis toimunud kolmanda sümfoonia esiettekannet läksid Gustav Mahler ja tema abikaasa Alma otse Maierniggi, kus nende elu oli „väga vaikne, kuid väga kiire“. Selle suve tegemistest on Alma kirjutanud oma mälestustes:

„Tal olid kaasas viienda sümfoonia eskiisid. Kaks osa oli valmis, ülejäänud olid visandamisel. Püüdsin vaikselt klaverit mängida, kuid kui ma küsisin, [ütles ta, et] oli mind kuulnud, kuigi tema töötuba asus kaugel metsas. Seetõttu muutsin oma tegevust. Ma kopeerisin kõik lõigud viiendast sümfooniast kohe pärast nende valmimist, nii et lõpetasin oma käsikirja vaid paar päeva hiljem, kui tema lõpetas oma töö. Ta harjus üha enam sellega, et ma kirjutasin kõik partiid välja, välja arvatud esimesed taktid, ja seeläbi õppisin partituuri lugema ja kirjutamise ajal kuulama. Selle käigus sai minust järkjärgult talle tõeline abi.“

Gustav abiellus endast 19 aastat noorema Almaga sama aasta 9. märtsil. Alma tegeles samuti heliloominguga, kuid Gustav polnud sellest kuigivõrd

huvitatud ja soovis, et tema naine komponeerimisest loobuks. Juunis 1910 ehk pärast seda, kui Alma oli oma tütre surma järel sattunud tõsisesse depressiooni, alustas ta suhet noore arhitekti Walter Gropiusega. Pärast abielukriisi, mil Gustav Alma kõrvalsuhte avastas, hakkas helilooja järsku oma abikaasa muusikalise loominguga vastu tõsiselt huvi üles näitama, kahetsedes oma varasemat tõrjuvat suhtumist. Pärast seda toimetas Gustav mõned tema laulud ja tema utsitusel valmis Almal ka viis uut laulu, mis läksid 1910. aastal Universal Editionis kirjastamisele.

Alma andmetel lõpetas Mahler viienda sümfoonia 1902. aasta sügisel ja mängis selle talle ette:

„See oli esimene kord, kui ta mulle uut teost mängis. Kõndisime pidulikult käsikäes tema metsas asuvasse ateljeesse. Varsti pärast seda oli puhkus lõppenud ja me kolisime Viini. Viies oli valmis ja ta töötas kogu talve selle lõpliku koopia kallal.“

Norman Lebrecht kirjutab oma raamatus „Why Mahler?“, et Mahleri viies sümfoonia on omamoodi orkestrite jõuproov. Juba sümfoonia esimene, trompetil kõlav motiiv eraldab head orkestrid parimatest.

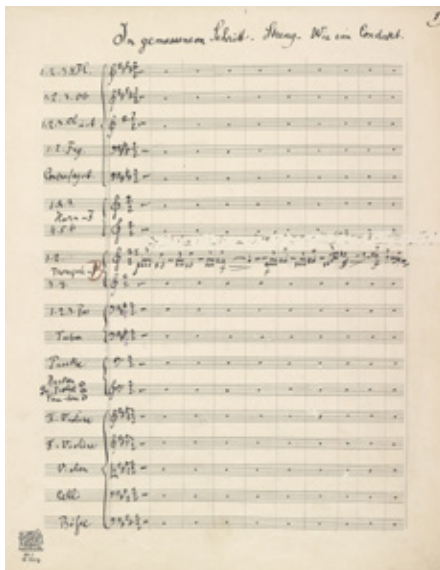
Teose esiettekanne toimus 18. oktoobril 1904 Kölnis ja Mahleri enda sõnul oli selle retseptatsioon vastuoluline. Kõige kõrgemalt hinnati teose neljandat ja viiendat osa. Richard Strauss soovis eelistan kolme esimest. 5. märtsil 1905 kirjutas ta Mahlerile:

„Teie viies sümfoonia pakkus mulle peaproovis taas suurt rõõmu, mida ainult väike „Adagietto“ minu jaoks hämardas. See teeb teile õigust, et just see osa meeldis publikule kõige enam. Eriti kaks esimest osa on üsna suurepäraseid; geniaalne skertso tundus veidi liiga pikk. Kui palju on selles süüdi ebapädev esitus, ei oska ma hinnata.“

Mahler redigeeris viiendat sümfooniast vahetult enne oma surma, 1911. aastal. See on tema esimene sümfoonia pärast esimest, mis ei kaasa vokaliste. Huvitaval kombel ei tee teksti puudumine tema muusikat kuidagi abstraktsemaks või mitmetähenduslikumaks, mida oleks osati loogiline eeldada. Vastupidi, sõnade puudumine teeb tema muusika isegi lihtsamini mõistetavaks.

Helilooja kolm eelmist sümfooniast, mis kombineerisid vokaal- ja sümfoonilise muusika, sütitasid kuulajat mõtlema selle üle, kuidas on nende sõnadega osad seotud sõnadeta osadega. Kuidas ja mil määral

nn programmilisus muusikas peegeldub? Viiendas seevastu on Mahleril võimalus jätta muusika ja selle kujundite tõlgendamine enam kuulaja kättesse. Mahler vajas oma varasemates sümfooniates sõnu mitte ainult ideede väljendamiseks, vaid teksti kasutades sai ta uurida uusi ja ebatavalisi muusikalisi struktuure, millel oleks ilma sõnalise peegelduseta puudunud eesmärk ja põhjus. See oli tõeline probleem saksa sümfooniatraditsiooni sees töötavate romantiliste heliloojate jaoks, kus formaalsed reeglid olid sageli vastuolus nii kunstiliste eesmärkidega kui ka arusaamaga, mida modernne orkester õigupoolest teha suudab.

Viienda sümfoonia avataktid.

Mahleri neljas sümfoonia näitas, kuidas ületada n-ö romantilise finaalgiga sümfoonia probleem, mis oli tingitud Beethoveni järgsest survest luua triumfaalse ja suurejoonelise finaalgiga teoseid. Seda hoolimata asjaolust, et sümfoonia klassikaline ülesehitus paneb suurema vormilise kaalu ja keerukuse just esimestesse osadesse ning dikteerib, et finaaliid peaksid olema pigem lihtsalt organiseeritud, kergekaalulised rondod. Ükski helilooja ei lähenenud sellele probleemile praktilisemalt, edukamalt ja leidlikumalt kui Mahler. Olles kirjutanud kolm sümfooniati eri tüüpi triumfaalsete finaalidega, lõi ta nn antiromantilise neljanda sümfoonia, mille kõige kaalukam osa ei ole mitte esimene osa ega finaali, vaid kolmanda osa „Adagio“.

Viies sümfoonia viib seda vormilist eksperimenteerimist veelgi kaugemale, pannes suurima rõhu kogukale keskele skertsole, olles muuseas tõenäoliselt ainus sümfoonia ajaloos, kus on sellist tüüpi ülesehitust rakendatud. Skertso kõrval on kaks osadepaari. Mõlemas paaris on aeglane algus nii sissejuhatuseks kui ka temaatilise materjali allikaks järgnevale pikemale ja keerulisemale osale. Seejärel ühendab Mahler mõlemad osadepaari, lastes teise osa lõpus puhkeval suurel puhkpillikoraalil naasta sümfoonia finaali haripunktis.

Viies sümfoonia on Mahleri sümfooniatest üks kõige keerulisemaid. Seda mitte pikkuse või tehnilise keerukuse tõttu, vaid seepärast, et see nõuab orkestrilt ohtralt energiat. Selles on tõenäoliselt enam kiireid löike kui üheski teises Mahleri sümfoonias ja kuna see ei sisusta tervet õhtut, esineb see harilikult kontserdikava teises pooles, mis tähendab, et esitajatel on vaja energiat kontserdi lõpuni säilitada. Mahler nõudis alati, et tema muusika kõlaks kavas esimesena, et orkester oleks värske.

Kui jätta n-õ maised esitusprobleemid kõrvale, on siiski vähesed sümfooniad nii väljendusrikkad ja selged kui kõnealune. Rasked, vaenulikud või kurvad emotsioonid on valdavalt koondunud teose kahte esimesse osasse, mida Mahler nimetas komplektina esimeseks jaoks. Rahu, õnn ja huumor valitsevad kahes viimases, mida nimetatakse kolmandaks jaoks. Skertso, sümfoonia teine osa, toimib hiiglasliku raskuskeskmena, ühendades kaht kontrastset maailma ja käitudes samas üleminekuna.

Sümfoonia algab omamoodi ripplõpuga (*cliffhanger*): trompetisoologa, millel on pikk ja kuulsusrikas ajalugu. Tegemist on sõjasignaalliga, mis esineb lahinguprelüüdina Haydni „Sõjasümfoonia“ teises osas ja on pianistidele hästi tuntud Mendelssohni kolmandas „Sõnadeta laulus“, op. 62. Mahler esitab seda aga mõneti šokeerivas kontekstis: pärast sõjasignaali astub orkester sisse kahel suurel duurakordil ja meloodia ennustab võitu, mida ei saabu. Harmoonia tumeneb ning ühes väikese trummi sisseastumisega ja uuesti kõlava meloodiaga vajub see pimedusse. Kui avamarss oli aeglane, siin–seal hoogsamate väljapursetega, on teine osa selle peegelpilt — kiire osa aeglase episoodidega. See algab „tormiliselt ärevana, suurima ägedusega“, muusika meenutab meeolelu poolest leinamarsi hüsteerilist algust.

Nüüd jõuame sümfooniaajaloo kõige suurema skertsoni, mille rolli ja pikkusega ei võistle ükski teine samalaadne osa. Enamasti kestab selle ettekanne kuusteist kuni kaheksateist minutit. Skertsot kirjutades teadis helilooja, et tegu on millegi erilisega. Isegi sedavõrd, et ta avaldas soovi dirigeerida seda viiskümmend aastat pärast oma surma, et näidata kõigile, kuidas seda „õigesti“ juhatada. Mahler on kirjutanud:

„Skertso on üks neetud osa! Sellel saab olema pikk ja kannatusi täis ajalugu! Viiskümmend aastat juhatavad dirigendid seda liiga kiiresti ja teevad sellega mida iganes. Kuidas peaks publik — oh, taevas — reageerima sellele kaosele, mis sünnitab igavesti maailma, mis siis järgmisel hetkel hukkub, nendele ürgsetele helidele, sellele

mürisevale, möllavale, mõirgavale ookeanile, nendele tantsivatele tähtedele, nendele säravatele, vilkuvatele, hingavatele lainetele?”

Järgnev „Adagietto“ keelpillidele ja harfile on üks kuulsamaid üksikosi Mahleri teoste seas. See on ABA-vormis, kuigi nagu Mahleri puhul tavaks, ei toimu tagasipöördumine A-ossa sõna-sõnalt, vaid peene variatsiooniga. Kontrast sümfoonia esimese osa avalõiguga — sõjasignaalina kostuva trompetisoologa —, kinnitab seda, mida skertso on meile öelnud. Nimelt, et selle sümfoonia emotsionaalne teekond pimedast magamistoast Bali päikese alla väljendub vaskpuhkpillide ja keelpillide instrumentaalses vastasseisus. Kusjuures on viienda sümfoonia puupuhkpillide arv võrreldes vaskpuhkpillide arvuga väiksem kui üheski teises Mahleri sümfoonilises teoses.

Mahler nimetab sümfoonia viimast osa rondoks, mis klassikalises muusikas tähendab üldiselt kiiret osa, mis järgib ABACA vormiskeemi. Mahler aga peegeldab rondo sees eelnevaid vormiosi ja seob lõpuks kogu sümfooniale sõlme peale.

„Viies on neetud teos. Keegi ei mõista seda.“

— *Gustav Mahler*

ERSO esituses kõlas Mahleri viies sümfoonia viimati Kristiina Poska dirigeerimisel (2018), enne seda on viiendat juhatanud Olari Elts (2014), Nikolai Aleksejev (2010 ja 2006), Vello Pähn (1999), Arvo Volmer (1994), Peeter Lilje (1989) ja Eri Klas (1984).

Gregor Kulla

Vaata kõiki Eesti Riikliku Sümfoniaorkestri
live-kontserte ning juba toimunud esinemisi
mugavalt oma kodus.

www.erso.tv

Sinu digitaalne
kontserdisaal!

ERSO.TV

Nicolas Altstaedt. © Marco Borggreve.

Saksa-prantsuse tšellist **NICOLAS ALTSTAEDT** on tänapäeval üks nõutumaid ja mitmekülgsemaid artiste. Solisti, dirigendi ja kunstilise juhina esitab ta ajastukohastel ja kaasaegsetel pillidel repertuaari, mis ulatub vanamuusikast kuni kaasaegse muusikani.

Hooaeg 2023/24 hõlmab turneesid Austraalia Kammerorkestri, Philippe Herreweghe juhitud Champs-Élysées' Orkestri ja Jonathan Coheni juhitud Arcangeloga. Altstaedt teeb oma debüüdi Bambergi Sümfooniaorkestri, Philharmonia orkestri, Montreali Sümfooniaorkestri ja Ottawa NAC Orkestriga. Lisaks astub ta uuesti Ed Gardneri juhitud Londoni Filharmooniaorkestri ette.

Pärast tema kõrgelt tunnustatud debüüti koos Viini Filharmoonikute ja Gustavo Dudameliga Luzerni festivalil on ta hiljuti teinud märkimisväärsed residentuure ja koostööd Iván Fischeri juhitud Budapesti Festivaliorkestri, Teodor Currentzise juhitud SVR Baden-Badeni ja Freiburgi Sümfooniaorkestri, Esa-Pekka Saloneni juhitud Helsingi Festivaliorkestri, Baieri Raadio Sümfooniaorkesteri, Robin Ticciati juhitud Berliini Saksa Sümfooniaorkestri, Lahav Shani juhitud Rotterdami Filharmooniaorkestri, Zürichi Tonhalle-Orkesteri, Philippe Herreweghe juhitud Stockholmi Kuningliku Filharmooniaorkestri, Krzysztof Urbanski juhitud Müncheneri Filharmoonikute, Vassili Petrenko juhitud Euroopa Liidu Noorteorkestriga,

kõikide BBC orkestritega, sealhulgas John Storgårdsi juhtimisel, Cristian Măcelaru juhitud Prantsuse Rahvusorkestri, NHK ja Yomiuri Nippon (Kazuki Yamada juhendamisel) sümfooniaorkestrite, Washingtoni Riikliku Sümfooniaorkestri ning Sydney ja Uus-Meremaa sümfooniaorkestritega.

Altstaedt mängib regulaarselt ajastukohaseid pille selliste ansamblitega nagu Giovanni Antonini juhitud Il Giardino Armonico, René Jacobsi juhitud B'Rock, Andrea Marconi juhitud La Cetra, Academy of Ancient Music ja 18. Sajandi Orkester. Dirigendina on ta teinud tihedat koostööd Prantsuse Raadio Filharmooniaorkestri, Šoti Kammerorkestri, Müncheni Kammerorkestri ja Les Violons du Royga.

Ühised esinemised selliste heliloojatega nagu Thomas Adès, Jörg Widmann, Thomas Larcher, Fazıl Say ja Sofia Gubaidulina tugevdavad tema mainet kaasaegse muusika silmapaistva interpreedina. Wolfgang Rihm, Sebastian Fagerlund ja Helena Winkelman on hiljuti kirjutanud talle kontserte ja muid teoseid. Marton Illése ja Erkki-Sven Tüüri uued kontserdid tulevad esiettekandele sel hooajal ning Liza Limi kontserdid hooajal 2024/25.

2012. aastal asendas Altstaedt Gidon Kremerit Lockenhausi kammermuusikafestivalil kunstilise juhina ja aastatel 2014–2021 asendas ta Ádám Fischerit Haydni Filharmoonias Ésterházy lossis, reisides viimastel hooaegadel orkestriga Jaapanisse ja Hiinasse.

Kammermuusikuna on Altstaedti partnerid Janine Jansen, Vilde Frang, Pekka Kuusisto, Lawrence Power, Antoine Tamestit, Alexander Lonquich, Mao Fujita, Jean Rondeau, Thomas Dunford, Quatuor Ébène ja Belcea Quartet. Ta esineb nii Salzburgi Mozarti Festivalidel kui ka suvefestivalidel, Verbieri Festivalil, BBC Promsil, Luzerni Festivalil, Praha Kevadfestivalil ja Bremeni Muusikafestival.

Tema viimane salvestis Lockenhausi Festivalil pälvis BBC Music Magazine'i 2020. aasta kammermuusika auhinna ja Gramophone'i 2020. aasta klassikalise muusika auhinna. Ta pälvis BBC Music Magazine'i 2017. aasta kontserdiauhinna plaadifirmale Hyperion koos Arcangelo ja Jonathan Coheniga salvestatud C. P. E. Bachi kontsertide eest ning AFAS Edison Klassieki 2017. aasta auhinna plaadifirmale Warner Classics koos Fazıl Sayga salvestatud kontsertide eest. Altstaedt on pälvinud Credit Suisse'i 2010. aasta auhinna, Bonni Beethoven Ringi 2015. aasta auhinna ja Duisburgi linna 2018. aasta muusikapreemia ning kandis aastatel 2010–2012 BBC uue põlvkonna artisti tiitlit.

Olari Elts. © Kaupo Kikkas.

OLARI ELTS on avara rahvusvahelise haardega dirigent, kelle kirk koostada ja juhatada väga omanäolisi ja põnevaid kontserdikavasid on toonud talle tunnustuse üle maailma. Alates hooajast 2020/2021 on Olari Elts Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri peadirigent ja kunstiline juht. Aastail 2018–2022 oli ta ka Kymi Sinfonietta kunstiline nõustaja.

Olari Eltsi lavapartneriteks on Leipzigi Gewandhaus-orkester, Soome Raadio Sümfooniaorkester, Taani Rahvusorkester, Rotterdami Filharmoonikud, Hollandi Raadio Sümfooniaorkester, BBC Sümfooniaorkester, Birminghami Linnaorkester, Dublini RTÉ Orkester, Prantsuse Raadio Sümfooniaorkester, Prantsuse ja Lyoni rahvusorkestrid, Budapesti Festivaliorkester, Québeci Sümfooniaorkester, Yomiuri-Nipponi Sümfooniaorkester, Souli Filharmooniaorkester, Melbourne'i Sümfooniaorkester jt. Elts on koostööd teinud selliste solistidega nagu Gautier ja Renaud Capuçon, Brett Dean, Isabelle Faust, Alban Gerhardt, Martin Grubinger, Martin Helmchen, Stephen Hough, Lucas ja Arthur Jussen, Kari Kriikku, Karita Mattila, Alexander Melnikov, Daniel Lozakovich, Baiba Skride, Simon Trpčeski ja Antoine Tamestit.

Hooajal 2023/2024 juhatab Elts BBC Sümfooniaorkestrit Poola tuuril, astudes teist korda üles Eufonie Festivalil. Veel naaseb ta sel hooajal Birminghami Linna Sümfooniaorkestri, Tampere Filharmooniaorkestri ja Poola Balti Filharmooniaorkestri juurde Gdańskis, kus temaga liitub pianist Jean-Efflam Bavouzet. Lisaks ootavad teda ees etteasted Praha Raadio Sümfooniaorkestri, València Orkestri, Aalborgi ja Wuppertali sümfooniaorkestrite ning Presidendi Sümfooniaorkestriga Ankaras. Pärast hiljutisi edukaid rahvusvahelisi turneesid Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga

Ühendkuningriigis, Saksamaal ja Prantsusmaal tähistab selle hooaja avakontsert Tallinnas Eltsi lepingu pikendamist orkestri peadirigendi ja kunstilise juhina veel viieks aastaks.

Eriline koht Olari Eltsi repertuaaris on Erkki–Sven Tüüri ja Heino Elleri muusikal. 2013. aastal alguse saanud Elleri muusika esitamine ja salvestamine koos ERSOga on leidnud väljundi kahel Soome plaadifirma Ondine märgi all ilmunud CD-l (2018 ja 2019), millest värskeim pälvis aasta klassikaalbumi tiitli Eesti muusikaauhinnade (2020) jagamisel ning seniste Elleri muusika salvestiste eest said ERSO ja Olari Elts 2020. aastal kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia. Aasta varem võitis sama tiitli Eltsi dirigeerimisel salvestatud Erkki–Sven Tüüri autoriplaat, millel „Illuminatio“, „Whistles and Whispers from Uluru“ ja kaheksas sümfoonia kõlavad viiolasolist Lawrence Poweri, plokklöödisolist Genevieve Lacey’ ja Tapiola Sinfonietta esituses (Ondine, 2018). Eltsi varasem diskograafia koostöös Ondinega sisaldab Tüüri teoste salvestisi Tapiola Sinfonietta ja Lawrence Poweriga, viiendat sümfooniat elektrikitarrile, orkestrile ja bigbändile ning akordionikontserti „Prophecy“, samuti kriitikutelt kõrgeid hinnanguid pälvinud Detlevi ja Berio kirjutatud Brahmsi seadeid, mis on salvestatud koos Helsingi Linnaorkestri, bariton Michael Nagy ja klarnetist Kari Kriikkuga. Lisaks on ta salvestanud Borgströmi ja Šostakoviitši viiulikontserdid Eldbjørg Hemsingi ja Viini Sümfooniikutega BISile ning Poul Rudersi viienda sümfoonia Taani Rahvusorkestriga Bridge Recordsile. ERSOga on Olari Elts lisaks Elleri plaatidele salvestanud ka Tüüri marimbakontserdi „Ardor“ (solist Pedro Carneiro, ECM, 2007 — Tüüri autoriplaat). Eltsi hiljutisim projekt on uus plaat, kus koos Oslo Filharmooniaorkestriga esitatakse auhinnatud Norra helilooja Øyvind Torvundi töid.

Ooperidirigendina on Olari Elts juhitanud Tšaikovski „Jevgeni Oneginit“, Mozarti „Don Giovanni“, „Idomeneos“ jm. Ta on publiku ette toonud mitmed žanriülesed projektid, sh koostöös Teater NO99–ga valminud Mendelssohni–Shakespeare’i projekti, mis jõudis ka Berliini Konzerthausi lavale, ning Porto Casa da Música Sümfooniaorkestriga Bernsteinini 100. sünniaastapäeva puhul *live*–muusikaga ette kantud Elia Kazani filmi „On the Waterfront“.

Aastail 2007–2020 oli Olari Elts ERSO, 2011–2014 Helsingi Linnaorkestri ning 2007–2010 Šoti Kammerorkestri peaküllisdirigent. 2006–2012 oli ta Bretagne’i Orkestri kunstiline nõustaja ja 2001–2006 Läti Rahvusliku Sümfooniaorkestri peadirigent, 1993. aastal asutas ta NYNYD Ensemble’i. 2017. aastal pälvis ta säravate ja kaalukate ülesastumiste eest nii kodu– kui välismaistel lavadel ning eesti heliloomingu edendamise eest Eesti Kultuurkapitali aastapreemia.

Liitudes ERSO Sõprade Klubiga toetate Eesti esindusorkestrit ning panustate Eesti kultuuri- ja muusikaellu. Sõprade klubi liikmetele pakume mitmeid hüvesid ning kutsume neid osalema eriüritustel.

„ERSO mängib paremini kui kunagi varem ning orkestri haare on laiem kui kunagi varem. Nüüd on aeg astuda järgmine samm. Kutsume liituma ERSO Sõprade Klubiga kõiki, kelle jaoks klassikaline muusika on inspiratsiooniks, et jõuda kõrgeimate, sümfoonilise haardega mõteteni. Koos suudame ellu viia meis pulbitsevad muusikalised ideed.“

— Olari Elts

Hea muusikasõber! Palun pikendage võimalusel oma liikmelisust algavaks 98. hooajaks, tehke makse toetussummaga vastavalt oma soovile. Ootame ka uusi sõpru liituma!

I
Liituge ERSO kodulehel ERSO Sõprade Klubiga. Valige sobiv pakett, liitumiseks palun tehke makse valitud paketi toetussummaga.

Rahandusministeerium
IBAN: EE932200221023778606
Viitenumber: 3500081681

Selgitusse või liitumisvormi palun kirjutage „SÕPRADE KLUBI“, oma e-posti aadress ja/või telefoninumber, et saaksime Teiega ühendust võtta.

II
Saatke oma liitumissoov erso@erso.ee või helistage telefonil 6147788.

Vaata lisa:
erso.ee/soprade-klubi

ERSO tänab toetajaid:**

IV PAKETT 1000 €

David O'Brock
Lauri Ligi
Kersti Lainvoo
Toomas Erin
Egon Elstein*

III PAKETT 500 €

Annika Kuimet*
Ülle Kruuse*
Aare Viira
Kristjan Pomm
Evi Rooda*
Karin Punning

II PAKETT 150 €

Jüri Suursoo
Mare Hammer*
Eero Hammer*
Kärt Hammer
Velle Hammer
Marika Laar
Nele Laidvee
Piret Tuul*
Jaan Riikoja
Mai Stern
Raivo Stern
Tanel Ross
Aare Olander*
Merle Keskküla
Vladimir Panov
Ingrid Männik*
Kristel Leppik*
Tiina Liiv
Ants Kerde
Riina Virkus
Ants Hinno
Patrick Soome
Arno Almann
Eva Veinberg
Katrin Veskimäe

Evi Rooda
Kaja Kärner*
Toomas Prangli
Heidi Pruuli*
Helge Talts*
Lembit Talts*
Mare Jugandi*
Sirje Almann
Reet Nurmeots*

I PAKETT 75 €

Ants Hinno
Elle Nellis
Sirje Urb*
Ene-Reet Soonets
Aime Lindpere*
Heiki Meos
Mari Miks
Viivi Villemson
Helle Kulbas*
Marika Eljas
Tanel Tats
Silvia Laius
Elena Alben
Reet Nurmeots
Endel ja Riina Talvik
Andres Vasarik
Viivi Villemson
Kersti Lepajõe

Lisaks mitmed anonüümsed toetajad.

* 2023. (97. hooaeg)
ning 2024. aasta (98.
hooaeg) toetaja.

** Sõprade Klubi liikmed
seisuga 15.05.2024.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 97. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi. ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. Möödunud hooajal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis ja Pariisis. Samuti toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniasse, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinumi Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskeimad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poeemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärane koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 17. mail 2024

I VIIUL

Triin Ruubel
Marge Uus
Kristiina Aimla
Elisabeth Härmand
Kätlin Ivask
Nina Kawaguchi
Kirti–Kai Loorand
Kaija Lukas
Astrid Muhel
Tõnis Pajupuu
Piret Sandberg
Danae Taamal
Kaiu Talve
Andrus Tork
Tarmo Truuväärt
Fred Heinoja

II VIIUL

Kaido Välja
Kadi Vilu
Kristel Kiik
Triin Krigul
Miina Laanesaar
Egert Leinsaar
Maiu Mägi
Mari–Katrina Suss
Marlis Timpmann
Toomas Hendrik Ellervee
Rahel Peäske
Marii Piirsalu
Leevi Rosin
Rebekka Siimer

VIOOLA

Rain Vilu
Liina Žigurs
Helena Altmanis
Mall Help
Kaja Kiho
Sandra Klimaitė
Mairit Mitt–Bronikowska
Martti Mägi
Juhan Palm–Peipman
Liisi Rusnak
Karin Sarv
Kristiina Välja

TŠELLO

Theodor Sink
Andres Alexander
Metspalu
Riina Erin

Tõnu Jõesaar
Levi–Danel Mägila
Katrin Oja
Lauri Toom
Margus Uus
Maris Vallsalu
Villu Vihermäe

KONTRABASS

Regina Udod
Mati Lukk
Janel Altroff
Madis Jürgens
Imre Eenma
Xiaonan Nie
Indrek Pajus
Ants Önnis

HARF

Sara Siria D'Amico

FLÖÖT

Mihkel Peäske
Mari–Liis VInd
Linda Vood
Janika Lentsius

OBOE

Guido Gualandi
Heli Ernits
Tõnis Traksmann

KLARNET

Soo–Young Lee
José Carlos Domínguez
Almela
Meelis Vind

FAGOTT

Peeter Sarapuu
Kristjan Kungla
Kaido Suss

METSASARV

Ye Pan
Mattias Vihmann
Kalle Koppel
Nikita Matsuk
Artur Reinpõld
Zhaohang Hu
Kalervo Kulmala

TROMPET

Indrek Vau
Erki Möller
Ivar Tillemann
Villeme Süvari

TROMBOON

Andres Kontus
Peeter Margus
Johannes Kiik

TUUBA

Madis Vilgats

TIMPANID

Maarja Nuut

LÕÖKPILLID

Vambola Krigul
Lauri Metsvahi
Terje Terasmaa
Jacob Samuel Steuer

SA ERSO juhatus liige

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja müügi juht

Signe Vaiknemets

Maine- ja kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Kammer- ja noorteprojektide produtsent

Taavi Orro

Lavameistrid

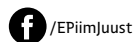
Jüri Korjus
Heiki Zvorovski

Bresto mängib esimest viiulit

Kontserdisarja „Maestro“
toetab EPIIM

E · R · S · O
EESTI RIIGLIK SOFOPHONIAORKESTER

/EpiimJuust

epiimjuust

KUTSUME KUULAMA

ERSO Saaremaal 2024

L, 15. JUUNI KELL 18, MUSTJALA KOOL

Liina Sumera. „Kimäär“

Felix Mendelssohn Bartholdy. Viulikontsert e-moll, op. 64

Antonín Dvořák. Sümfoonia nr 9 „Uuest maailmast“, op. 95

TRIIN RUUBEL viiul, ERSO, dirigent OLARI ELTS

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

ERSO.TV